

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
מזכירות אקדמית
המרכז ללימודים קדם אקדמיים
תשע"ג (2012-2013)

מכינה למדעי הרוח והחברה
תשע"ג

שם קורס בעברית: מתודולוגיה ושיטות מחקר א'+ב'
שם קורס באנגלית: Methodology and Research Methods A+B

מס' קורס: 500-5-130

אופן הוראה: שיעור

מספר שעות 3 ש"ש

שם מורה: מר איציק מרקוביץ

סוג מקצוע: חובה

מטרת הקורס:

הקניית ידע תיאורטי בעקרונות החשיבה המדעית והמחקר במדעי החברה.
הבנת תהליך המחקר החברתי על שלביו, מרכיביו וכליו מתוך זיקה להשלכות הקשר שבין
תיאוריה לבין עיבוד נתונים והסקת מסקנות.

• נושאי הקורס וביבליוגרפיה:

(1) מהו מדע?

שיטת הדבקות, שיטת הסמכות, השיטה האינטואיטיבית, השיטה המדעית.
אפיוני החשיבה המדעית ועקרונותיה (סקרנות, ספקנות, אובייקטיביות, אמפיריות והכללה).
התפתחות המחקר במדעי החברה ותחומיו.

- נחמיאס, ד. ונחמיאס, ח. (1982) שיטות מחקר במדעי החברה. תל אביב: עם עובד, פרק
ראשון, 13-22.

(2) מושגי יסוד במחקר מדעי -

תיאוריה מדעית; חשיבה אינדוקטיבית ודוקטיבית.

- בייט-מרום, ר. (עורכת) (1988) שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר
וסגנונותיו: יחידה 1.4, עמ' 21-27; יח' 2: 9-15.

(3) אתגרי המחקר החברתי - מגבלות ופתרונות - ריבוי ומורכבות משתנים; אובייקטיביות; תגובתיות; רצייה חברתית ומגבלות אתיות.

- דושניק, לירון וצבר-בן יהושע, נעמה (2001). אתיקה של המחקר האיכותי. בתוך צבר-בן
יהושע, נעמה. (עורכת), מסורות וזרמים במחקר האיכותי. הוצאת דביר. 343-368.

4) תהליך המחקר- המשגה וגזירת השערות -

בחירת נושא המחקר
סקירת ספרות
ניסוח שאלת המחקר
הבניית השערות; סוגי משתנים (תלוי ובלתי תלוי; בדיד ורציף) והגדרתם (הגדרה
אופרציונאלית ונומינלית)
סוגי השערות (השערת רצף והשערת הבדלים)
כיוון הקשר בין המשתנים

- בייט-מרום, ר. (עורכת) (1988) שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו: יח'
17-10; יח' 2: 7-1.

5) סולמות מדידה

- בייט-מרום, ר. (עורכת) (1988) שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו: יח'
3: 7-1.

6) טיבם של כלי המחקר: מהימנות (בין שופטים ומהימנות שחזור) תוקף (פנימי וחיצוני), מיצוי ובלבדיות

- בייט-מרום, ר. (עורכת) (1988) שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו: יח'
3: 43-9.

- בילו, י. בר הלל, מ. בן שחר, ג. בן אבא, ע. וענת פלוג (1987) "תוקפם של שיפוטנים
גרפולוגיים לניבוי הצלחה מקצועית: שני מחקרים אמפיריים ומספר שיקולים תיאורטיים
ומתודולוגיים" מגמות כרך ל' (3), עמ' 257-275.

7) תכנון ובחירת מערך המחקר מערך מחקר מתאמי מערך מחקר סיבתי הגישה האיכותנית מול הגישה הכמותנית.

- בייט-מרום, ר. (עורכת) (1988) שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו: יח'
2: 17.

8) שיטות לאיסוף נתונים:

8.1 תצפית

- בייט-מרום, ר. (עורכת) (1988) שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו: יח'
4: 30-21.

- שוקד, מ. (1998) "מחקר אנתרופולוגי בארץ: מעורבות לעומת הסתכלות מבחוץ". בתוך:
מ. שוקד וש. דשן (עורכים) החוויה הבין תרבותית, ירושלים: שוקן, עמ' 287-396.

8.2 סקר: שאלון, ראיון וסוגי שאלות שאלה פתוחה ושאלה סגורה שאלה ישירה ושאלה עקיפה שאלות השלכתיות

- בייט-מרום, ר. (עורכת) (1988) שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו: יח'
5: 73-33.

- ינון, י. ופרידמן, ג. "מדוע מצליחים בני הקיבוצים בצבא?" בתוך: בייט-מרום, ר. (עורכת)
(1988) שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו: 63-55.

8.3 ניתוח תוכן; שימוש בנתונים קיימים

- אלמוג, ע. (1997) "המחקר: רקע וחומר תיעודי". בתוך: הצבר – דיוקן. ת"א: עם עובד.

- ויימן, גבי (2000) "מגדר ופרסומת: נשים וגברים בתשדירי הפרסומת הטלוויזיונית בישראל"
מגמות מ' (3): 485-466.

8.4 ניסוי (מערכי ניסוי)

- בייט-מרום, ר. (עורכת) (1988) שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו: יח' 6 : 39-55.

- סלייטר, ל. (2004) לפתוח את התיבה של סקינר. ת"א: אריה ניר הוצאה לאור. פרק שני: אובסקורה, או חדר אפל, עמ' 38-69.

9 דגימה

דגימה הסתברותית (אקראית, אקראית-שיטתית, שכבות, אשכולות)
דגימה לא הסתברותית (כדור שלג ונוחות)

- בייט-מרום, ר. (עורכת) (1988) שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו: יח' 2 : 25-39.

10 כתיבת דו"ח המחקר:

הצגת נושא המחקר ומטרותיו
תאור מהלך המחקר ושיטותיו
הצגת הממצאים וניתוחם (קריאת לוחות סטטיסטיים)
הצגת מסקנות המחקר

• תוספת סמסטר ב'

- ✓ סולמות מדידה
- ✓ דרכי הצגה גרפית של נתונים
- ✓ חוקי הסיגמה
- ✓ מדדי מרכז, מדדי פיזור, מדדים למיקום יחסי
- ✓ ממוצע משוקלל ושונות מצורפת
- ✓ טרנספורמציה ליניארית
- ✓ מתאם קרמר
- ✓ מתאם ספירמן
- ✓ מתאם פירסון
- ✓ רגרסיה פשוטה
- ✓ הסתברות
- ✓ התפלגות נורמאלית

• ביבליוגרפיה:

• חומר עזר:

- תרגילים לתרגול עצמי, וכן כל חומר הקורס כולל תדפיסי השיעורים יימצאו באתר HighLearn
- סטטיסטיקה אי' למדעי החברה – יחידות 1-5 - האוניברסיטה הפתוחה

• מטלות/דרישות הקורס :

-
- נוכחות בשיעור והשתתפות פעילה.
- הגשת תרגילים (20% מהציון הסופי)
- מבחן סמסטר – במתכונת של מבחן אמריקאי (80% מהציון הסופי)
- ויימן, גבי (2000) "מגדר ופרסומת: נשים וגברים בתשדירי הפרסומת הטלוויזיוניות בישראל" מגמות מ' (3) : 485-466.